

Skolverkets stödmaterial

För grund- och gymnasieskolors arbete
med särskilt begåvade elever

Eva Pettersson och Linda Mattsson
Blekinge tekniska högskola
E-post: eva.pettersson@bth.se linda.mattsson@bth.se

Uppdrag att främja grund- och gymnasieskolors arbete med särskilt begåvade elever

Regeringen uppdrar åt Statens skolverk att stimulera och stödja grund- och gymnasieskolors arbete med särskilt begåvade elever genom att utarbeta ett särskilt stödmaterial. Materialet ska innehålla anvisningar om hur arbetet med särskilt begåvade elever kan organiseras samt ge exempel på undervisningsmetoder och arbetssätt utifrån rådande lagstiftning och aktuell forskning.

Skälen för regeringens beslut

Enligt 3 kap. 3 § skollagen (2010:800) ska alla barn och elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Såväl Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr11, som gymnasieskolans läroplan, Lgy11, anger att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Vidare följer av läroplanerna att undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Undervisningen kan därför aldrig utformas lika för alla.

Processen

- Koordinatorer
- Författare
- Struktur
- Referenspersoner
- Förlängd tidsperiod

Struktur

- 1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna
- 1.2 Särskilt begåvade barn i skolan
- 1.3 Organisatorisk och pedagogisk differentiering
- 1.4 Att ge förutsättningar för skolornas arbete
- 1.5 Internationella perspektiv på särskilt begåvade elever

- 2.1 Att undervisa särskilt begåvade elever
- 2.2 Ämnesdidaktiskt stöd i bild
- 2.3 Ämnesdidaktiskt stöd i historia
- 2.4 Ämnesdidaktiskt stöd i matematik
- 2.5 Ämnesdidaktiskt stöd i moderna språk
- 2.6 Ämnesdidaktiskt stöd i svenska

1.1 Inledning – att uppmärksamma de särskilt begåvade eleverna

- Sätter terminologin: särskild begåvning, extrem begåvning och högpresterande.

1.2 Särskilt begåvade barn i skolan

- Vad menas med särskild begåvning?
- Stor variation mellan särskilt begåvade individer.
- Utvecklas olika snabbt inom olika områden, tex kognitivt, emotionellt, socialt och motoriskt och i otakt med sina jämnåriga.

1.2 Särskilt begåvade barn i skolan

- Många särskilt begåvade barn reagerar starkare och djupare på sin omgivning. Uppvisar ofta en känslighet och intensitet som kan vara svår för omgivningen att förstå.
- Många döljer sin begåvning för att få social acceptans och slippa ensamhet.
- Få lära sig i sin egen takt och lära sig bemästra ett innehåll.

1.3 Organisatorisk och pedagogisk differentiering

Organisatorisk differentiering: Olika sätt att gruppera eleverna inför undervisningen, tex. särskilda klasser, läsa vissa ämnen i särskilda grupper, inbjuda till undervisning i fördjupnings- och breddningsgrupper, olika grupperingar inom en klass, eller att en elev får enskild undervisning av en mentor.

1.3 Organisatorisk och pedagogisk differentiering

Pedagogisk differentiering: Nyckelbegreppen acceleration och berikning. Acceleration – snabbare inlärningstakt. Kräver ofta samarbete mellan olika skolformer. Berikning – erbjudas breddning och fördjupning av ett innehåll. OBS! Berikning innebär inte att eleven måste göra allt för att sedan få göra det utmanande. Något måste tas bort från det ordinarie innehållet.

1.4 Att ge förutsättningar för skolornas arbete

Diskuterar olika aktörer och deras ansvar för att uppmärksamma och stödja utvecklingen av särskilt begåvade elever.

1.5 Internationellt perspektiv på särskilt begåvade elever

- Finns olika teorier om särskild begåvning, men ...även om det inte finns en konsensus om vad särskild begåvning är, finns det i praktiken barn som visar ett brådmoget beteende och speciella förmågor och dessa barn behöver stöd och uppmärksamhet.
- Några exempel på insatser görs och vilka metoder används i andra länder.
- Elevernas bakgrund ska inte styra deras möjligheter.

Att diskutera efter läsning av 1.1

- Har du mött någon särskilt begåvad person? Vad kännetecknar henne/honom?
- Vilka styrkor har de särskilt begåvade eleverna du kommit i kontakt med?
- Hur kan du utmana dessa elever utifrån deras styrkor?
- Hur kan man på mindre skolor skapa möjligheter för särskilt begåvade elever att komma i kontakt med likasinnade?

Att diskutera efter läsning av 1.4

- Vilken kompetens finns på din skola/din kommun inom området?
- Vilken kompetens är rimlig att efterfråga?
- Vilka rutiner finns och vilka saknas för att kunna uppmärksamma och möta särskilt begåvade elevers behov?
- Hur kan undervisningen tillgodose varje elevs utveckling?

Agera nu!

Vad kan du göra redan imorgon för att på något sätt öka uppmärksamheten för särskilt begåvade matematikelever på din skola/i din kommun?

Vem kan du kontakta?

Att tänka på

Särskilt begåvade elever

- 1) Är inte en homogen grupp, de kan inte alla stödjas på ett och samma sätt – inte ens inom ett och samma ämnesområde.
- 2) Behöver mötas av acceptans och få erkännande för sina styrkor.
- 3) Identifierar sig ofta med att kunna och veta till skillnad från att bemästra och lära, vilket gör att de behöver lära sig studieteknik.
- 4) Bör få möjlighet att arbeta med elever på samma nivå.
- 5) Måste undervisas, stödjas och ledas av ämneskunnig personal.
- 6) Behöver både berikning och acceleration inom sina styrkeområden.